

Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılıklarının İletişim Becerilerine Etkisi

Effect of Social Media Dependence of Nursing Students on Communication Skills

Merve Ezen¹, Ayfer Açıkögöz¹, Büşra Emir², Ayşe Özkaraman³

¹Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye

²Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Biyoistatistik Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye

³Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye

ÖZ

GİRİŞ ve AMAÇ: İletişimde her gün daha fazla önem kazanan sosyal medyanın olumlu yönleri olduğu kadar olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; iletişimi azaltması ve insanların yüz yüze ilişki kurmasını engellemesidir. Bu olumsuzluklar özellikle yüz yüze iletişimin elzem olduğu hemşirelik gibi mesleklerde daha fazla önemlidir. Günümüz hemşirelik öğrencilerinin; internetin olduğu yıllarda dünyaya gelen ve tüm yaşamlarını dijital ortamda geçiren bir nesil olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu durumun belirlenmesi gerekir. Çalışmamız hemşirelik öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının iletişim becerilerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM ve GEREÇLER: Araştırma 24-25 Ağustos 2017 tarihlerinde, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde Yaz Okulu Döneminde ders alan 175 hemşirelik öğrencisinden, çalışmanın yapıldığı gün okulda bulunan ve çalışmaya katılmaya gönüllü 104 öğrenci ile tamamlandı. Yaz okuluna dış üniversitelerden gelen öğrenciler eğitim-öğretimdeki farklılıkların çalışma sonucuna yansımaları önlemek amacıyla araştırma kapsamı dışında bırakıldı. Veri toplamak amacıyla "Kişisel Bilgi Formu", "Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği", "İletişim Becerileri Envanteri" kullanıldı. Verilerin analizi IBM SPSS 21 paket programı ile yapıldı.

BULGULAR: Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri ile ölçek puanları arasındaki ilişkiye bakıldığında; cinsiyet ile iletişim becerileri arasında önemli bir ilişki bulundu ($p=0.001$). Öğrencilerin %96,2'sinin sosyal medya üyeliği vardı. Sosyal medyada harcadıkları süre ile toplam SMBÖ puanları arasında önemli bir ilişki bulundu ($p=0.000$). Ölçeklerin arasındaki ilişkiye bakıldığında öğrencilerin sosyal medya bağımlılıkları ile iletişim becerileri arasında önemli bir ilişki olmadığı saptandı.

TARTIŞMA ve SONUÇ: Öğrencilerin sosyal medya bağımlılıklarının iletişim becerilerini etkilemediği belirlendi.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, sosyal medya, iletişim becerileri

ABSTRACT

INTRODUCTION: Social media, which gains more importance in communication every day, has negative aspects as well as positive aspects. Some of these are reducing communication and hindering people's face-to-face interaction. These negativities are more important especially in occupations such as nursing where face-to-face communication is essential. It is necessary to identify this situation when it is considered that today's nursing students belong to a generation who are born into a world with internet and who spend all their lives in the digital environment. Our study was conducted to identify the effect of social media dependence of nursing students on communication skills.

METHODS: The survey was completed with 104 students from 175 nursing students attending Eskişehir Osmangazi University School of Health Sciences and who were at school and volunteered to participate in the study during the Summer School period, on August 24-25, 2017, which was the days that the study was performed. Students from the other universities for summer school were excluded from the research to prevent differences in education and training to reflect the results of the study. "Personal Information Form", "Social Media Addiction Scale (SMAS)", "Communication Skills Inventory (CSI)" were used to collect data. Data was analyzed using the IBM Statistical 21.0.

RESULTS: When the relationship between the descriptive characteristics of students and scale scores is examined, a significant relationship between the sexuality and communication skills has been found. 96.2% of the students had social media subscriptions. It has been found that there is a significant relationship between the amount of time a student spent on social media and the total SMAS scores. When the relationship between the scales was examined, it was found that there was no significant correlation between the social media dependence and the communication skills.

DISCUSSION and CONCLUSION: It was determined that the students' social media addictions didn't affect communication skills.

Keywords: nursing, social media, communication skills

İletişim / Correspondence:

Dr. Merve Ezen

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye

E-mail: ckrli.mrv@gmail.com

Başvuru Tarihi: 14.01.2018

Kabul Tarihi: 06.10.2018

GİRİŞ

İnsan ilişkilerinin temelini oluşturan iletişimde sosyal medya her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır (1). Sosyal medyanın en büyük avantajı, insanların birbiriyle hızlı bir şekilde iletişim kurmasını sağlamasıdır. Ayrıca etkileşim için ucuz ve kolay bir yol sunması, zaman ve mekân kısıtlaması tanımaması gibi güçlendirici etkilerinin olduğundan da bahsedilmektedir. Dezavantajı ise; kişilerin zamanının büyük bir bölümünü sosyal medya başında geçirmesidir. Buna bağlı olarak bağımlılık türlerine günümüzde bir yenisi daha eklenmiştir, sosyal medya bağımlılığı (2).

Sosyal medya bağımlılığı; sosyal medya platformlarının aşırı kullanılması sonucu, bireyin psikolojik durumu ile birlikte bilimsel, mesleki ve sosyal etkileşimlerinin engellenmesi olarak tanımlanabilir (3). Yapılan çalışmalarda (4, 5) sosyal medya bağımlılığının, akademik performansın düşmesine yol açtığı gösterilmiştir. Ayrıca sosyal medyanın iletişimi azalttığı ve insanların yüz yüze ilişki kurmasını engellediği de düşünülmektedir. Bu durum özellikle yüz yüze iletişimin elzem olduğu mesleklerde önem kazanmaktadır. Bunlardan biri de insan ilişkileri üzerine temellenmiş olan hemşirelik mesleğidir (6). Yapılan çeşitli çalışmalar, hemşirelerin hasta bireylerle etkili kişilerarası ilişkiler ve iletişim becerisi geliştirmesinin hastalık ve tedaviye uyum (7), iyileşme motivasyonunun artması, sağlıklı yaşam tarzı davranışlarının gelişmesi, anksiyetenin azalması (8) gibi olumlu etkiler yarattığını göstermektedir. Bu nedenle hemşirelerin iletişim becerilerindeki eksiklik ve yanlışlıklarının daha öğrencilik yıllarında saptanması ve düzeltilmesine yönelik gerekli girişimlerde bulunulması önemlidir (9). Bunu zorunlu kılan bir diğer neden ise günümüz hemşirelik öğrencilerinin, internetin olduğu yıllarda dünyaya gelen ve tüm yaşamlarını dijital ortamda geçiren bir nesil olmasıdır (10). Günümüzde bu durumun hemşire adaylarının hasta ve sağlıklı bireylerle kurdukları iletişime yansıtacağı endişesi yaşanmaktadır. Ancak literatürde bu konu ile ilgili yapılmış bir çalışmaya ulaşılamamıştır.

Tüm bu bilgiler doğrultusunda çalışmamız hemşirelik öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının iletişim becerilerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı tipte olan çalışmamız 24-25 Ağustos 2017 tarihlerinde, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde hemşirelik öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının iletişim becerilerine etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Evreni, yaz okulu döneminde ders almakta olan 420 öğrenci, örneklemini ise çalışmanın yapıldığı gün okulda bulunan ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 104 öğrenci oluşturmaktadır. Yaz okuluna dış üniversitelerden gelen öğrenciler (245 öğrenci) eğitim-öğretimdeki farklılıkların çalışma sonucuna yansımaları önlemek amacıyla araştırma kapsamı dışında bırakıldı. Çalışmaya başlamadan önce etik kuruldan ve çalışmanın yapılacağı kurumdan gerekli izinler alındı. Bilgilendirme sonrası öğrencilere çalışmaya katılmaya gönüllü olduklarına dair "Gönüllü Onam Formu" imzalatıldı. Gönüllü olan öğrencilere "Kişisel Bilgi Formu", "Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği" ve "İletişim Becerileri Envanteri" uygulandı. Formlar sınıf ortamında öğrencilerin kendileri tarafından dolduruldu. Anketlerin doldurulma süresi ortalama 10 dakikadır. Verilerin analizi, IBM SPSS 21 paket programı ile gerçekleştirilmiştir. Nicel değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro Wilk testi ile araştırılmıştır. Normal dağılıma uyan nicel değişkenlerin özet gösterilimi ortalama± standart sapma, uymayanların ise medyan (Q1-Q3) olarak belirtilmiştir. Bağımsız iki grup karşılaştırılması sırasında, normal dağılım gösteren veriler Bağımsız örneklem t testi, normal dağılmayan veriler Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Üç bağımsız grubun karşılaştırılması sırasında, normal dağılım gösteren veriler için Tek Yönlü Varyans Analizi, normal dağılım göstermeyen veriler için Kruskal Wallis Test kullanılmıştır. Tek Yönlü Varyans Analizinde, varyanslar homojen olmadığı için grupların ikili karşılaştırmaları Tamhane testi ile yapılmıştır. Kruskal Wallis Testinde ise ikili karşılaştırmalar Dunn's Testi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada nitel değişkenler ise frekans ve yüzde olarak gösterilmiştir. $p < 0,05$ olarak elde edilen sonuçlar anlamlı kabul edilmiştir.

Araştırmacılar tarafından oluşturulan "Kişisel bilgi formu"; seçenekli ve açık uçlu olmak üzere toplam 41 sorudan oluşmaktadır. Formda; öğrenciye ve ailesine ait tanımlayıcı özellikler ile ilgili sorular, öğrencilerin hemşirelik mesleği ile ilgili

düşüncelerini ve sosyal medya ile ilişkisini sorgulayan sorular yer almaktadır. Tüm sorular öğrenciler tarafından doldurulmuştur ve öğrencilerin görüşlerini yansıtmaktadır.

“Sosyal medya bağımlılığı ölçeği”nin, 2017 yılında Şahin ve Yağcı tarafından geçerlik ve güvenilirliği yapılmıştır ve Cronbach Alpha katsayısı .94 olarak belirtilmiştir. Ölçek beşli likert tipte 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan 5. ve 11. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 100, en düşük puan ise 20’dir. Puanın yüksek olması bireyin kendisini “sosyal medya bağımlısı” olarak algıladığı biçiminde değerlendirilmektedir. (11).

“İletişim becerileri envanteri” ise Ersanlı ve Balcı (1998) tarafından geliştirilen envanterin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı .72’dir. Envanter bireylerin kişilerarası ilişkilerde sahip oldukları iletişim becerileri düzeylerini belirlemek için kullanılmaktadır. Toplam 45 maddeden oluşan envanter 5’li likert tipindedir. Ölçekte yer alan 3, 5, 9, 10, 11, 16, 23, 24, 27, 29, 31, 32, 34, 35, 37, 41, 42. maddeler tersten puanlanmaktadır. Ölçeğin genelinden alınabilecek en yüksek puan 225 en düşük puan ise 45’tir. Ölçekten alınan puanların yüksekliği o bireyin iletişim beceri düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir (12).

BULGULAR

Toplam 104 öğrenci ile tamamlanan çalışmamızda öğrencilerin yaş ortalaması $21,33 \pm 1,25$ (min=19, max=25)’tür. Öğrencilerin yaşı ile her iki ölçek arasında istatistiksel olarak önemli bir ilişki saptanmamıştır (SMBÖ $p=0,288$; İBE $p=0,502$).

Tablo 1’de öğrencilere ait tanımlayıcı özellikler verilmiştir. Buna göre; öğrencilerin %63,5’i kadın, %36,3’ü erkek öğrencilerden oluşmaktadır ve %82,7’si gelir getiren herhangi bir işte çalışmaktadır. Öğrencilerin %57,7’si sosyal etkinliklere katılma durumunu kısmen olarak değerlendirirken %23,1’i yetersiz olduğunu düşünmektedir. Öğrencilere hemşireliği seçme nedenleri sorulduğunda da %59,6’sı iş imkanı fazla olduğu için tercih ettiğini belirtmiştir. Tanımlayıcı özelliklerin ölçekler ile ilişkisi incelendiğinde ise okuldaki yıl, sigara-alkol kullanımı ve sosyal

etkinliklere katılma durumu ile her iki ölçek puanı arasında önemli bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$). Öğrencilerin cinsiyeti, akademik ortalaması, çalışma durumu ve hemşireliği seçme nedeni ile sosyal medya bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, iletişim becerileri ile aralarında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Erkek öğrencilerin iletişim becerileri puanının (İBE=121,26), kız öğrencilerin puanından (İBE=113,42) daha fazla olduğu belirlenmiştir ($p=0,001$). Akademik not ortalaması 1,00-1,99 arasında olan öğrencilerin, daha yüksek ortalamaya sahip öğrencilere göre iletişim becerileri puanlarının daha fazla olduğu görülmüştür. Çalışan öğrencilerin de (İBE=122,33) çalışmayan öğrencilere (İBE=115,96) göre daha fazla iletişim becerileri puanına sahip olduğu bulunmuştur ($p=0,020$). Hemşirelik mesleğini seçme nedenlerinde yapılan ileri analiz ile farkın hangi gruplardan kaynaklandığına bakıldığında hemşireliği sevdiği için gelen öğrenciler ile iş imkanı fazla olduğu için gelen öğrenciler arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p=0,038$). İş imkanı fazla olduğu için gelen öğrencilerin iletişim becerilerinin (İBE=117,37) sevdiği için gelen öğrencilere göre (İBE=108,58) daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2’de öğrencilerin ailelerine ait bazı tanımlayıcı özellikler ve ölçekler ile ilişkisi yer almaktadır. Buna göre; öğrencilerin %42’sinin annesi ilköğretim mezunu ve %80’inin annesi ev hanımıdır. Babalarının eğitim durumu ve meslekleri incelendiğinde ise %26’sının ilköğretim, %26’sının ortaokul mezunu olduğu ve %28’inin serbest meslek yaptığı bulunmuştur. Öğrencilerin ailelerine ait tanımlayıcı özellikleri ile ölçekler arasındaki ilişkiye bakıldığında; aile tipi, aile gelir durumu, anne-babanın öğrenim durumu, anne-babanın mesleği ile her iki ölçek arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Anne-babanın çocuklarına karşı tutumları ile ölçek puanları arasındaki ilişki incelendiğinde ise annenin aşırı hoşgörülü olması ($p=0,016$) ve babanın aşırı koruyucu olması ($p=0,001$) ile öğrencilerin sosyal medya bağımlılıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Annesi aşırı hoşgörülü davranan öğrencilerin sosyal medya bağımlılıklarının (SMBÖ=62,07) diğer gruba göre (SMBÖ=55,16) daha fazla olduğu bulunmuştur.

Tablo 1. Öğrencilere ait tanımlayıcı özellikler ve ölçekler ile ilişkisi

Tanımlayıcı Özellikler	Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği		İletişim Becerileri Envanteri			
	n	(%)	$\bar{X} \pm S.S.$	p	$\bar{X} \pm S.S.$	p
Cinsiyet						
Kadın	66	63,5	56,50 ± 12,58	0,622	113,42 ± 11,83	0,001
Erkek	38	36,5	55,21 ± 13,21		121,26 ± 11,30	
Okuldaki yıl						
1	3	2,9	45,66 ± 6,50	0,471	104,33 ± 18,33	0,504
2	25	24,0	56,36 ± 10,80		116,88 ± 11,55	
3	34	32,7	56,88 ± 12,17		116,73 ± 11,07	
4	41	39,4	55,51 ± 14,51		116,60 ± 13,12	
5 ve üzeri	1	1,0	-		-	
Akademik not ortalaması						
1-1,99	23	22,1	54,60 ± 12,31	0,606	124,54 ± 14,29	0,004
2-2,99	59	56,7	57,59 ± 14,28		115,44 ± 12,62	
3-3,99	22	21,2	55,13 ± 14,16		113,00 ± 9,01	
Sigara kullanımı						
Evet	30	28,8	55,63 ± 13,14	0,462	118,56 ± 13,95	0,298
Bazen	9	8,7	61,11 ± 12,71		119,11 ± 9,67	
Hayır	65	62,5	55,50 ± 12,64		114,84 ± 11,56	
Alkol kullanımı						
Evet	18	17,3	55,44 ± 15,55	0,101	119,33 ± 12,08	0,510
Bazen	27	26,0	60,48 ± 10,34		115,81 ± 13,28	
Hayır	59	56,7	54,16 ± 12,56		115,57 ± 11,77	
Çalışma durumu						
Çalışmıyorum	86	82,7	55,66 ± 12,99	0,525	115,02 ± 12,16	0,020
Çalışıyorum	18	17,3	57,77 ± 11,79		122,33 ± 10,68	
Sosyal etkinliklere katılma durumu						
Yeterli	20	19,2	58,05 ± 14,63	0,687	111,50 ± 12,51	0,145
Kısmen yeterli	60	57,7	55,21 ± 12,68		117,60 ± 11,70	
Yetersiz	24	23,1	56,37 ± 11,61		117,00 ± 12,66	
Hemşireliği seçme nedeni						
Hemşireliği sevdiğim için	17	16,3	55,29 ± 14,19	0,420	108,58 ± 12,12	0,022
İş imkanı fazla olduğu için	62	59,6	54,95 ± 12,59		117,37 ± 11,76	
Ailem istediği için	20	19,2	60,35 ± 12,74		117,60 ± 11,97	
Puanım o bölüme yettiği için	5	4,8	54,60 ± 9,18		123,80 ± 10,08	
TOPLAM	104	100				

Tablo 2. Aileye ait bazı tanımlayıcı özellikler ve ölçekler ile ilişkisi

Tanımlayıcı Özellikler	n	(%)	Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği		İletişim Becerileri Envanteri		
			$\bar{X} \pm S.S.$	p	$\bar{X} \pm S.S.$	p	
Anne öğrenim durumu							
Okuma-yazma bilmiyor	7	6,7	53,28 ± 10,46	0,772	114,71 ± 10,41	0,354	
Okuma-yazma biliyor	3	2,9	50,00 ± 15,62		114,00 ± 3,60		
İlkokul	44	42,3	57,95 ± 10,80		115,36 ± 13,14		
Ortaokul	22	21,2	56,54 ± 14,14		119,45 ± 10,28		
Lise	21	20,2	53,66 ± 15,74		116,61 ± 12,79		
Üniversite	6	5,8	56,16 ± 13,60		117,66 ± 12,01		
Diğer			-		-		
-Yüksek Lisans	1	1,0					
Anne mesleği							
Memur	1	1,0	-	0,473	-	0,124	
İşçi	8	7,7	62,12 ± 8,39		111,25 ± 8,10		
Çiftçi	1	1,0	-		-		
Serbest meslek	7	6,7	60,85 ± 11,50		125,00 ± 11,16		
Emekli	3	2,9	51,66 ± 5,50		106,00 ± 16,00		
Ev hanımı	84	80,8	55,00 ± 13,30		116,42 ± 12,18		
Baba öğrenim durumu							
Okuma-yazma bilmiyor	3	2,9	54,66 ± 10,11	0,722	121,33 ± 8,62	0,642	
Okuma-yazma biliyor	1	1,0	-		-		
İlkokul	26	25,0	55,84 ± 12,39		112,69 ± 11,12		
Ortaokul	27	26,0	57,96 ± 11,19		117,18 ± 11,47		
Lise	27	26,0	54,22 ± 14,16		116,92 ± 13,96		
Üniversite	20	19,2	57,10 ± 14,13		118,10 ± 12,71		
Baba mesleği							
Memur	16	15,4	57,00 ± 14,25	0,305	115,50 ± 15,83	0,665	
İşçi	18	17,3	59,66 ± 9,88		112,50 ± 11,31		
Çiftçi	17	16,3	53,17 ± 15,67		117,47 ± 8,78		
Serbest meslek	30	28,8	53,06 ± 13,35		117,40 ± 11,38		
Emekli	23	22,1	58,47 ± 9,97		117,47 ± 13,52		
TOPLAM	104	100					

Aynı şekilde babası aşırı koruyucu olan öğrencilerin de (SMBÖ=62,88) babası aşırı koruyucu olmayan öğrencilere göre (SMBÖ=53,74) sosyal medya bağımlılıklarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Annesi baskıcı ve

otoriter, çocukları arasında ayrımcılık yapan ve reddedici olan öğrencilerin ise iletişim becerilerinin annesi bu tutumları sergilemeyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür ve bu fark

istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Babası aşırı koruyucu bir tutum sergileyen öğrencilerin de yine iletişim becerilerinin diğer gruba göre daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p=0,003$).

Tablo 3'te öğrencilerin hasta birey, çocuk hasta ve refakatçisi ile olan ilişkilerine ait özellikler incelendiğinde; %73,1'inin günlük yaşantısında kişiler arası ilişkilerinde güçlük yaşamadığı, %39,4'ünün çocuk hasta ilişkisinde zaman zaman güçlük yaşadığı ve %33,7'sinin de çocuk hastanın refakatçisi ile ilişkisinde zaman zaman güçlük yaşadığı görülmüştür. Bu özelliklerin ölçeklerle

ilişisine bakıldığında ise; öğrencilerin hasta birey ile ilişkisinde güçlük yaşama durumu, çocuk hasta ile ilişkisinde güçlük yaşama durumu ve çocuk hastanın refakatçisi ile ilişkisinde güçlük yaşama durumu ile her iki ölçek arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$). Öğrencilerin kişilerarası ilişkilerde güçlük yaşama durumu ile sosyal medya bağımlılıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken iletişim becerileri ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p=0,018$). Kişilerarası ilişkilerinde güçlük çeken öğrencilerin iletişim becerilerinin ($\bar{I}BE=120,92$) diğer gruba göre daha yüksek olduğu ($\bar{I}BE=114,57$) bulunmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin hasta birey, çocuk hasta ve refakatçisi ile olan ilişkilerine ait bazı özellikler ve bu özelliklerin ölçeklerle ilişkisi

Tanımlayıcı özellikler	Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği		İletişim Becerileri Envanteri			
	n	(%)	$\bar{X} \pm S.S.$	p	$\bar{X} \pm S.S.$	p
Günlük yaşantısında kişilerarası ilişkilerde güçlük yaşama durumu						
Evet	28	26,9	57,96 \pm 14,34	0,351	120,92 \pm 11,41	0,018
Hayır	76	73,1	55,31 \pm 12,16		114,57 \pm 12,09	
Çocuk hasta ile ilişkinizde güçlük yaşıyor musunuz?*						
Evet çok fazla	4	3,8	46,60 \pm 12,03	0,065	101,40 \pm 7,82	0,030
Evet zaman zaman	41	39,4	58,09 \pm 12,33		118,04 \pm 9,43	
Hayır	36	34,6	57,72 \pm 13,91		115,50 \pm 13,96	
Çocuk hastanın refakatçisi ile ilişkinizde güçlük yaşıyor musunuz?*						
Evet, çok fazla	6	5,8	53,00 \pm 14,56	0,221	110,66 \pm 11,92	0,673
Evet, zaman zaman	35	33,7	56,77 \pm 15,43		116,25 \pm 10,34	
Hayır	40	38,5	58,27 \pm 10,73		116,40 \pm 13,63	
TOPLAM	104	100				

Tablo 4'te öğrencilerin sosyal medya ile ilgili bazı özellikleri ve bu özelliklerin ölçekler ile ilişkisi verilmiştir. Öğrencilerin %96,2'si herhangi bir sosyal medya sitesine üye olduğunu ve %52,9'u da kendisini sosyal medya bağımlısı olarak değerlendirdiğini belirtmiştir. Sosyal medya sitelerinde harcadıkları süreler sorulduğunda da %28,8'i 31-60 dk, %26'sı 11-30 dk harcadığını söylemiştir. Öğrencilerin sosyal medya ile olan ilişkisi ve bu özelliklerin ölçekler ile ilişkisi incelendiğinde ise; öğrencilerin herhangi bir sosyal medya sitesine üyelik durumu ve ne kadar süredir sosyal medya sitelerine üye olduğu ile her iki ölçek arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki

olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). Öğrencilerin sosyal medya sitelerine girdiğinde harcadığı süre ve kendisini sosyal medya bağımlısı olarak değerlendirme durumu ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki saptanmazken, sosyal medya bağımlılıkları ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin sosyal medyada harcadıkları süre arttıkça sosyal medya bağımlılıklarının da arttığı görülmüştür ($p<0,001$). Kendisini sosyal medya bağımlısı olarak değerlendiren öğrencilerin de sosyal medya bağımlılıklarının daha fazla olduğu bulunmuştur ($p<0,001$).

Tablo 4. Öğrencilerin sosyal medya ile ilişkisi ve bu özelliklerin ölçekler ile ilişkisi

Tanımlayıcı Özellikler	Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği				İletişim Becerileri Envanteri	
	n	(%)	Medyan (Q1-Q3)	p	$\bar{X} \pm S.S.$	p
Herhangi bir sosyal medya sitesine üyelik durumu						
Evet	100	96,2	58,00 (48,00-64,00)	0,291	116,43 \pm 12,21	0,577
Hayır	4	3,8	45,00 (41,00-63,00)		119,60 \pm 15,05	
Sosyal medya sitelerine her girdiğinde harcadığı ortalama süre						
5-10 dk	12	11,5	50,00 (40,00-52,00)	<0,001	116,00 \pm 13,23	0,613
11-30 dk	27	26,0	48,00 (42,00-61,00)		117,55 \pm 12,52	
31-60 dk	30	28,8	56,50 (50,75-63,00)		114,63 \pm 11,64	
61-120 dk	17	16,3	64,00 (61,00-68,50)		115,00 \pm 12,52	
121 dk ve daha fazla	14	13,5	66,50 (60,25-73,00)		121,64 \pm 12,43	
Kendisinin sosyal medya bağımlısı olup olmadığını düşünme durumu						
Evet	16	15,4	69,00 (62,25-73,75)	<0,001	118,12 \pm 14,01	0,856
Biraz	55	52,9	58,00 (51,00-64,00)		116,16 \pm 11,93	
Hayır	33	31,7	46,00 (40,00-52,00)		116,54 \pm 12,36	
TOPLAM	104	100				

Tablo 5'te ölçeklerin aralarındaki ilişki incelendiğinde her iki ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir (p=0,232). Yani öğrencilerin sosyal medya bağımlılığının iletişim becerilerini etkilemediği görülmüştür.

Tablo 5. Ölçeklerin toplam puanları arasındaki ilişki

Toplam SMBÖ Puanı		
Toplam İBE Puanı	Korelasyon	,118
	Katsayısı	
	P	,232
	N	104

İBE; İletişim becerileri envanteri, SMBÖ; Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği

TARTIŞMA

Sosyal medyanın insanların hayatında pek çok yararı olmakla birlikte bazı olumsuzluklara neden olduğu da bilinmektedir. Bu olumsuzluklar arasında; sosyal ilişkilerde ve yüz yüze iletişimde azalma en önemlileridir. Çalışkan ve Özbay'ın (2015) 12-14 yaş arası çocuklarla yaptıkları çalışma, günümüzde öğrencilerin %26'sının yüz

yüze iletişim kurma imkânı olsa bile sanal iletişimi tercih ettiğini göstermektedir. Oysaki bazı mesleklerde sosyallik ve birebir iletişim başarısı önemlidir. Hemşirelik mesleği de bunlardan biridir. Teknoloji çağında dünyaya gelen günümüz hemşirelik öğrencilerinin de sosyal medyada uzun vakit geçirmesi bu olumsuzluklardan etkilenmesine neden olabilir. Bu durum öğrencilerin meslek hayatlarındaki iletişimlerini de olumsuz yönde etkileyebilir. Mesleğe başlamadan önce iletişim becerileri zayıf olan öğrencilerin ve bu durumu etkileyen faktörlerin tespit edilip gerekli önlemlerin alınması gerekir (14). Çalışmamız hemşirelik öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının iletişim becerilerine etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Çalışmamızda bulgular 5 başlık altında tartışılmıştır. Bunlar;

- 1- Öğrencilere ait tanımlayıcı özellikler ve bu özelliklerin her iki ölçek ile ilişkisinin tartışılması,
- 2- Aileye ait tanımlayıcı özellikler ve bu özelliklerin her iki ölçek ile ilişkisinin tartışılması,

- 3- Öğrencilerin hasta birey, çocuk hasta ve refakatçisi ile olan ilişkileri ve bu özelliklerin ölçekler ile ilişkisinin tartışılması,
- 4- Öğrencilerin sosyal medya ile olan ilişkisi ve bu durumun her iki ölçek ile ilişkisinin tartışılması,
- 5- Her iki ölçeğin toplam puanları arasındaki ilişkinin tartışılmasıdır.

Bölüm 1

Çalışmamıza katılan öğrencilerin %63,5'ini kız öğrenciler, %36,5'ini ise erkek öğrenciler oluşturmaktadır (Tablo 1). Araştırmamızda öğrencilerin cinsiyeti ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve erkek cinsiyetin iletişim becerilerinin daha iyi olduğu görülmüştür ($p=0,001$). Literatürde kızların iletişim becerilerinin yüksek olduğuna dair çalışmalar (14,15), cinsiyetin iletişim becerilerini etkilemediğini gösteren bir çalışma (16) ve erkek öğrencilerin davranışsal iletişim becerileri puanlarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğunu gösteren bir çalışma (17) bulunmaktadır. Bizim sonucumuzda da erkek öğrencilerin iletişim becerilerinin daha yüksek olduğunun saptanması Acar'ın (2009) çalışması ile benzerlik göstermektedir. Erkek öğrencilerin iletişim becerileri puanının daha yüksek olması geleneksel toplumda erkek çocukların daha özgür bırakılması, girişken ve baskın olmalarına bağlanabilir.

Çalışmamızda öğrencilerin çalışma durumu ve akademik ortalaması ile sosyal medya bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken ($p>0,05$), iletişim becerileri ile aralarında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Tutuk ve arkadaşları (2002)'nin yaptığı çalışmada da sonucumuza benzer şekilde çalışan öğrencilerin iletişim becerilerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum çalışan öğrencilerin sürekli insanlarla iletişim halinde bulunmalarının iletişim becerilerini geliştirmelerine katkı sağladığı anlamına gelebilir.

Yapılan çalışmalarda (18) sonucumuz ile benzer şekilde akademik performans ile sosyal medya bağımlılığı arasında herhangi bir ilişki belirlenmemiştir. Ancak bu sonuçların aksine

literatürde sosyal medya bağımlılığının akademik performansı negatif yönde etkilediğini gösteren çalışmalara (4,5) da rastlamak mümkündür. Çalışmamızda akademik ortalaması düşük olan grubun iletişim becerilerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda (14,15) ise bizim sonucumuzun aksine akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin iletişim becerilerinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Çalışma sonucumuzda akademik başarısı düşük olan öğrencilerin okuldan çok sosyal ortamlara önem vermesinden dolayı kişiler arası ilişkilerinin daha yüksek olabileceği düşünülmektedir.

Çalışma sonucumuzda öğrencilerin hemşireliği seçme nedeni ile sosyal medya bağımlılıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken ($p>0,05$), iletişim becerileri ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). "İş imkânı fazla olduğu için gelen" öğrencilerin iletişim becerilerinin ($\bar{I}BE=117,37$) "sevdiği için gelen" öğrencilere göre ($\bar{I}BE=108,58$) daha yüksek olduğu görülmüştür ($p=0,038$). Kumcağız ve arkadaşlarının (2011) yapmış oldukları bir çalışmada ise öğrencilerin hemşireliği seçme nedenlerinin iletişim becerilerini etkilemediği belirtilmektedir. Çalışma sonucumuzu iletişim becerileri yüksek olan öğrencilerin bu mesleği gelecek için bir garanti olarak gördükleri ve bu nedenle seçtikleri şeklinde yorumlayabiliriz.

Bölüm 2

Çalışma sonucumuzda annesi aşırı hoşgörülü olan veya babası aşırı koruyucu olan öğrencilerin sosyal medya bağımlılığı daha yüksek bulunmuştur (sırasıyla; $p=0,016$, $p=0,001$). Literatürde direkt aile tutumu ile sosyal medya bağımlılığını değerlendiren bir çalışmaya ulaşamamıştır. Demir (2016)'in yapmış olduğu çalışmada aile içi iletişimi kötü olan öğrencilerin sosyal medyayı daha sık kullandığı belirtilmektedir. Bu durum öğrencilerin anne babaları ile olan ilişkilerinin sosyal medya kullanımını etkilediğini göstermektedir. Yapılan bir çalışmada (13) öğrencilerin %26,3'ünün teknolojiye erişme konusunda ailesiyle çatışma yaşadığı, bu yüzden aile ortamını sıkıcı bulup uzaklaşmak istediği bulunmuştur. Çalışma

sonucumuz çocuklara kural koymaktan uzak aşırı hoşgörülü ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumlarının da sosyal medya bağımlılığını arttırdığını göstermesi yönünden önemlidir.

Bir diğer sonucumuz ise annesi baskıcı ve otoriter, çocukları arasında ayrımcılık yapan ve reddedici olan öğrencilerin iletişim becerilerinin, annesi bu tutumları sergilemeyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu yönündedir ($p<0,05$). Çalışmamızda babası aşırı koruyucu bir tutum sergileyen öğrencilerin de yine iletişim becerilerinin diğer gruba göre daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($p=0,003$). Acar (2009) ise bizim sonucumuzdan farklı olarak, ebeveynleri demokratik ve hoşgörülü olan öğrencilerin iletişim becerilerinin, ebeveynleri otoriter, ilgisiz, koruyucu ve tutarsız olan öğrencilerin iletişim becerilerinden daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Çalışma sonucumuz annesi olumsuz tutum sergileyen öğrencilerin iletişim ihtiyacını dış çevreden karşılıyor olmaları şeklinde yorumlanabilir. Ancak bu konuda net bir bilgiye varabilmek için yeni çalışmalara ihtiyaç vardır.

Bölüm 3

Çalışma sonucumuzda öğrencilerin kişilerarası ilişkilerde güçlük yaşama durumu ile sosyal medya bağımlılıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken ($p>0,05$), iletişim becerileri ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Beklenenin aksine kişilerarası ilişkilerinde güçlük yaşayan öğrencilerin iletişim becerilerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Tutuk ve arkadaşları (2002) ise bizim sonucumuzdan farklı olarak insan ilişkilerinde güçlük yaşadığını bildirenlerin iletişim becerilerinin daha düşük olduğunu bulmuşlardır.

Literatürde kişilerarası ilişkilerde güçlük yaşama durumu ile sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışmaya ulaşamamıştır. Ancak Hazar (2011)'in yaptığı çalışmada, öğrencilerin %76,2'si sosyal medyanın kişisel ilişkilerini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Bizim çalışmamızda ise sosyal medya bağımlılığı ile kişilerarası ilişkilerde güçlük yaşama arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bölüm 4

Çalışmamızda öğrencilerin sosyal medya sitelerine girdiğinde harcadığı süre ve kendisini sosyal medya bağımlısı olarak değerlendirme durumu ile sosyal medya bağımlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Beklendiği şekilde öğrencilerin sosyal medyada harcadıkları süre arttıkça sosyal medya bağımlılıklarının da arttığı ($p<0,001$), kendisini sosyal medya bağımlısı olarak değerlendiren öğrencilerin sosyal medya bağımlılığı puanlarının da daha yüksek olduğu ($p<0,001$) saptanmıştır. Gürültü (2016)'nın çalışma sonucunda da çalışmamıza benzer şekilde öğrencilerin sosyal medyada harcadığı ortalama süre arttıkça sosyal medya bağımlılıkları artmaktadır.

Bölüm 5

Çalışma sonucumuzda ölçeklerin arasındaki ilişki incelendiğinde her iki ölçek puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir ($p=0,232$). Yani öğrencilerin sosyal medya bağımlılığının iletişim becerilerini etkilemediği bulunmuştur. Jones ve arkadaşları (2010) yapmış oldukları bir çalışmada sosyal ağ sitelerinin kişilerin iletişim becerilerini ve sosyal bağlılıklarını geliştirdiği sonucuna ulaşmışlardır. Yapılan başka bir çalışmada (2) ise öğrencilerin %76,2'si sosyal medyanın kişisel ilişkilerini olumlu yönde etkilediğini, %50,4'ü de sosyal medyanın toplulukların içine girmelerine izin vererek onları sosyalleştirdiğine inandıklarını belirtmiştir. Tüm bu sonuçlar sanılanın aksine sosyal medyanın bireylerin iletişimini olumsuz yönde etkilemediğini göstermektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmamızda erkek cinsiyette ve çalışan öğrencilerde iletişim becerilerinin anlamlı düzeyde daha iyi olduğu belirlendi. Ayrıca aile tutumlarının da öğrencilerin iletişim becerileri ve sosyal medya bağımlılıkları üzerinde etkili olduğu görüldü. Öğrencilerin sosyal medya sitelerine girdiklerinde harcadığı süre ve kendisini sosyal medya bağımlısı olarak değerlendirme durumları ile sosyal medya bağımlılıkları arasında da ilişki olduğu belirlendi. Günümüzde yaşanan önemli bir endişe, internet dünyasına doğmuş olan hemşirelik öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının bireyler ile kurdukları ilişkiyi olumsuz etkileyeceği düşüncesidir. Ancak

çalışma sonucumuzda yaşanan endişelerin aksine sosyal medya bağımlılığının öğrencilerin iletişim becerilerini etkilemediği saptandı.

Bu çalışma daha önce benzer bir çalışma yapılmamış olması nedeniyle öncü niteliğindedir. Önerimiz, kadın cinsiyetin ve çalışmayan öğrencilerin iletişim becerilerinde zorluk yaşama yönünden riskli grup olarak değerlendirilmesi ve iletişimlerini geliştirmelerine yönelik girişimlerde bulunulmasıdır. Ayrıca iletişim becerileri ile aile tutumlarının ilişkili olabileceğinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bir diğer önerimiz ise bu konuda farklı hemşirelik öğrenci grupları ve daha fazla popülasyon ile benzer çalışmaların yapılması ve öğrencilere sosyal medya bağımlılığından kurtulmaları konusunda gerekli bilgilendirme, yönlendirme ve desteğin verilmesidir.

KAYNAKLAR

1. Keleş H N. Y Kuşağı Çalışanlarının Motivasyon Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. Organizasyon Ve Yönetim Bilimleri Dergisi 2011; 3(2): 129-39
2. Hazar M. Sosyal Medya Bağımlılığı-Bir Alan Çalışması. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi 2011; 32: 151-75
3. Liu Y. From Social Media Uses and Gratifications to Social Media Addiction: A Study of the Abuse of Social Media Among College Students. 2016; ProQuest Number: 10124145
4. Paul L L, Lee S N. Impact of Internet Literacy, Internet Addiction Symptoms, and Internet Activities on Academic Performance. Social Science Computer Review 2012; 30(4): 403-18
5. Junco R. The Relationship Between Frequency of Facebook Use, Participation in Facebook Activities, and Student Engagement. Computers & Education 2012; 58:162-71
6. Onay M, Süslü Z H, Kılıcı S. İletişim Tarzının ve Sözsüz İletişimin Çalışanların İş Performansına Etkisi: Posta Dağıtıcıları ve Hemşireler Üzerine Bir Araştırma. Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi 2011; 3(1): 57-66
7. Dearing K.S. Getting It Together: How The Nurse-Patient Relationship Influences Treatment Compliance For Patients With Schizophrenia. Arch Psychiatr Nurs 2004; 18(5): 155-63

8. Zrinyi M, Horvath T. Impact of Satisfaction, Nurse-Patient Interactions and Perceived Benefits on Health Behaviors Following a Cardiac Event. European Journal of Cardiovascular Nursing 2003; 2: 159-66

9. Tutuk A, Al D, Doğan S. Hemşirelik Öğrencilerinin İletişim Becerisi Ve Empati Düzeylerinin Belirlenmesi. C. Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 2002; 6(2): 36-41

10. Bolton Ruth N, Parasuraman A, Hoefnagels A et al. Understanding Generation Y and Their Use of Social Media: A Review and Research Agenda. Journal of Service Management 2013; 24(3): 245-67

11. Şahin C, Yağcı M. Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği- Yetişkin Formu: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi 2017; 18(1): 523-53

12. Ersanlı K, Balcı S. İletişim Becerileri Envanterinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 1998; 10(2):7-12

13. Çalışkan Ö, Özbay F. 12-14 Yaş Aralığındaki İlköğretim Öğrencilerinde Teknoloji Kullanımı Eksenli Yabancılaşma ve Anne Baba Tutumları: Düzce İli Örneği. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi 2015; 8(39):441-58

14. Bingöl M, Demir A. Amasya Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Becerileri. Göztepe Tıp Dergisi 2011; 26(4): 152-9

15. Aşçı Ö, Hazar G, Yılmaz M. Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Becerileri ve İlişkili Değişkenler. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2015; 6 (3): 160-5

16. Dilekman M, Başçı Z, Bektaş F. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerileri. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2008; 12(2): 223-31

17. Acar V. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi 2009, Burdur.

18. Zaffar M, Mahmood S, Saleem M. Et al. Facebook Addiction: Relation with Depression, Anxiety, Loneliness and Academic Performance of Pakistani Students. Science International (Lahore) 2015; 27(3): 2469-75.

19. Kumcağız H, Yılmaz M, Çelik S B et al. Hemşirelerin İletişim Becerileri: Samsun İli Örneği. Dicle Tıp Dergisi 2011; 38(1): 49-56

20.Demir Ü. Sosyal Medya Kullanımı Ve Aile İletişimi: Çanakkale’de Lise Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Selçuk İletişim 2016; 9(2): 27-50

21.Gürültü E. Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılıkları ve Akademik Erteleme Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tez Çalışması 2016, İstanbul

22.Jones N, Blackey H, Fitzgibbon, K et al. “Get out of MySpace”. Computers Education 2010; 54: 776-82.